

Amsterdam's hernieuwbare energieproject: een kwalitatieve studie naar bewoners (non)acceptatie van windmolens in landelijk Amsterdam-Noord

Onderzoeksrapport

Olga van den Brandt - Tao Cai - Mathilda Golay - Boudewijn Goos - Sharita van Herwijnen - Lisette Tolsma

27 januari 2023

Master Sociologie – Duurzame steden
Docenten: Catherine Wong & Olga Sezneva

Samenvatting: Naar aanleiding van het doel van de gemeente Amsterdam om voor 2030 17 windmolens te plaatsen, hebben we kwalitatief onderzoek gedaan binnen dorpen die in de potentiële plaatsingsgebieden van deze windmolens liggen. De Centrale Dorpsraad vertegenwoordigt deze dorpen en wil meer inzicht krijgen in de mening van haar inwoners over dit onderwerp. Daarom heeft dit onderzoek tot doel de onderliggende drijfveren voor (non)acceptatie met betrekking tot het bouwen van windmolens in de CVR-dorpen te bepalen. Door het afnemen van semi-gestructureerde interviews laat dit onderzoek zien dat de drijfveren van mensen voor (non)acceptatie kunnen worden gecategoriseerd als non-acceptatie, acceptatie en voorwaardelijke acceptatie. De resultaten laten zien dat de nuance van de redenen voor non-acceptatie vaak worden verwaarloosd. Daarom voelen tegenstanders van het plaatsen van windmolens zich vaak gestigmatiseerd als een NIMBY-denker of een klimaatontkenner, terwijl ze vrij goed geïnformeerde argumenten hebben tegen de plaatsing. De belangrijkste drijfveer voor non-acceptatie zijn gezondheidsproblemen in combinatie met nabijheid. Vervolgens laat dit onderzoek zien dat vertrouwen en procedurele rechtvaardigheid essentiële drijfveren zijn voor (non)acceptatie. De resultaten drukken een opmerkelijk wantrouwen uit in de overheid, wat een gevoel van oneerlijk proces heeft veroorzaakt. Esthetiek en plaats-verbondenheid zijn ook belangrijke drijfveren voor non-acceptatie. Ze zijn echter niet zo dominant als de andere drijfveren en kunnen gemakkelijker worden overwonnen. Voorwaardelijke acceptatie verschijnt meestal wanneer andere drijfveren voor non-acceptatie worden overwonnen. Bijvoorbeeld wanneer bewezen is dat plaatsing in een bepaalde nabijheid niet zal leiden tot de verwachte gezondheidsproblemen. Wantrouwen zal echter de waarde van dit bewijs negatief beïnvloeden. Dit laat zien hoe de meeste drijfveren voor non-acceptatie met elkaar samenhangen. De meest dominante drijfveer vóór acceptatie is het belang van klimaatmitigatie. Voorstanders van de plaatsing van windmolens erkennen wel de implicaties van windmolens, maar denken dat de gevolgen van klimaatverandering opwegen tegen deze gevolgen. Als aanbeveling aan de Centrale Dorpsraad wordt in dit onderzoek voorgesteld om zich te richten op het herstellen van het vertrouwen tussen de gemeenschap en de overheidsinstellingen. Dit kan worden bereikt door universele informatie te verstrekken aan iedereen, inclusief alle belanghebbenden. Dit kan bijvoorbeeld een duidelijke tijdlijn inhouden van wat er tot nu toe is gebeurd en alle toekomstplannen met betrekking tot de plaatsing van windmolens. Een andere aanbeveling is het herstellen van vertrouwen met participatie. Dit moet echter daadwerkelijke participatie inhouden, het kan niet alleen een instrument zijn om zorgen weg te nemen in plaats van ze aan te pakken. Dit onderzoek is niet generaliseerbaar en moet dus alleen worden gebruikt als uitgangspunt voor verder onderzoek, dat zich zou kunnen richten op hoe vertrouwen binnen de gemeenschap kan worden hersteld en hoe daadwerkelijke participatie eruit moet zien.

Introductie

De gemeente Amsterdam heeft de missie om klimaatverandering tegen te gaan. Hun doel is om voor 2030 17 windmolens te plaatsen. Exacte locaties moeten nog worden bepaald: er zijn zeven zogeheten 'zoekgebieden' en één 'extra zoekgebied' aangewezen. Dit extra zoekgebied omvat de dorpen Ransdorp, Durgerdam, Zunderdorp, Holysloot en Schellingwoude, vertegenwoordigd door de Centrale Dorpsraad (we noemen ze dus CVR-dorpen) (Centrale Dorpenraad, Windmolens/RES, 2021). Ondanks de grote publieke steun voor de ontwikkeling van windmolens, stuiten projecten vaak op lokale weerstand (Jones & Eiser, 2009), terwijl acceptatie van dergelijke energieprojecten relevant lijkt voor het transformeren van het bestaande energiesysteem (Ruddat, 2022). In het algemeen wordt aangenomen dat een publiek begrip van wetenschap en technologie nodig is om publieke acceptatie te creëren (Aitken, 2010). Niettemin stellen Ruddat (2022) en Aitken (2010) dat acceptatie veel complexer is en ingewikkelde sociale aspecten met zich meebrengt.

De Centrale Dorpsraad vroeg ons om de mening van bewoners over hernieuwbare energie en de mogelijke plaatsing van windmolens rond hun dorpen te onderzoeken. Daarom willen we binnen dit onderzoek de volgende vraag beantwoorden: *"Wat zijn de drijfveren voor (non)acceptatie met betrekking tot het bouwen van windmolens in de CVR-dorpen?"*

Literatuuronderzoek

Om inzicht te krijgen in de mogelijke uitkomsten van onze studie, hebben we de bevindingen van eerdere literatuur over de acceptatie van windmolens en attitudes ten opzichte van klimaatverandering onderzocht. Deze zullen alleen worden gediend als een vergelijkingspunt en niet als een basis voor ons onderzoek. Daarnaast onderzochten we het onderscheid tussen collectief en individueel redeneren door het idee van "tweesporendenken" te onderzoeken (Cook, 2016). Tweesporendenken kan worden verklaard door te stellen dat mensen twee niveaus van denken over de toekomst hebben, de korte en lange termijn. Wanneer mensen op lange termijn denken, hebben ze de neiging om bang te zijn voor de effecten van klimaatverandering. Wanneer ze echter nadenken over hun individuele (of korte termijn) toekomst, speelt klimaatverandering een veel kleinere rol bij het beïnvloeden van individueel gedrag. Dit kan een verklaring zijn waarom mensen die zich zorgen maken over klimaatveranderingen, maar toch hun kortetermijngedrag niet veranderen.

Ruddat (2022) vat onderzoek samen naar de factoren die van invloed zijn op de acceptatie van windmolens. De drivers zijn onder andere: visuele effecten en plaatsverbondenheid; nabijheidseffecten; vertrouwen; risicoperceptie; participatie; procedurele eerlijkheid en de mogelijkheid om de uitkomst te beïnvloeden. Andere studies hebben de impact van eerdere ervaringen met windmolens onderzocht (Schumacher, 2019); emotionele en symbolische verbindingen met een locatie (Liebe & Dobers, 2019); en de manier waarop mensen een locatie gebruiken (Johansen, 2019). Onderzoek suggereert dat er meer aandacht moet worden besteed aan de emotionele en symbolische aspecten van acceptatie (Devine-Wright, 2005; Harper, 2019).

Binnen dit onderzoek zullen we acceptatie definiëren door Ruddat's (2022) brede definitie te lenen, waarbij "acceptatie een positieve evaluatie van een onderwerp betekent (...) door individuen onder bepaalde omstandigheden" (Ruddat, 2022, p. 1680) en beperk deze definitie tot acceptatie op lokaal/gemeenschapsniveau (Wünsterhagen (2007).

Ook het artikel van Wolsink (2000) over NIMBY kan van nut zijn. NIMBY frame mensen als voorstander zijnde van windmolens, als ze zelf geen negatieve gevolgen ondervinden, in dat geval verzetten ze zich ertegen. Het NIMBY-frame wordt echter op grote schaal in diskrediet gebracht in de academische wereld. Wolsink (2000) merkt op: 'De meeste mensen met NIMBY-gevoelens zijn helemaal geen voorstander van windenergie. Hun gedrag is vooral gebaseerd op hun gebrek aan steun voor windturbines waar dan ook' (Wolsink, 2000: 54) Het NIMBY-frame schildert de tegenstanders van windenergie dus af als 'afwijkend' of 'fout' en erkent niet 'dat bezwaarmakers legitieme en terecht zorgen kunnen hebben' (Aitken, 2016: 1838). Tegenstanders van windenergie zijn zich vaak 'bewust van het potentieel om als "NIMBY"' te worden gebrandmerkt (Aitken, 2016: 1836), en zullen proberen

het stigma te vermijden. Andere potentieel problematische aannames in academisch onderzoek naar wind zijn:

"(1) De meerderheid van het publiek steunt windenergie. (2) Verzet tegen windenergie is daarom afwijkend. (3) Tegenstanders zijn onwetend of verkeerd geïnformeerd. (4) De reden om oppositie te begrijpen is om het te overwinnen. (5) Vertrouwen is de sleutel. " (Aitken, 2016: 1834)

Het laatste punt 'Vertrouwen is de sleutel' heeft betrekking op het feit dat vertrouwen wordt gezien als een instrument voor acceptatie. Zo wordt alleen vertrouwen van bewoners richting beleidsmakers belangrijk geacht, terwijl Aitken stelt dat vertrouwen beide kanten op moet gaan. Beleidsmakers moeten ook hun inwoners vertrouwen, bijvoorbeeld door te vertrouwen op hun vermogen om weloverwogen beslissingen te nemen. We moeten voorzichtig zijn om deze vijf aannames in ons eigen onderzoeksproces te vermijden.

Methodologie

Om de onderliggende drijfveren achter de (non)acceptatie door mensen van het bouwen van windmolens in het CVR-gebied bloot te leggen, hebben we een kwalitatieve benadering gekozen, met semi-gestructureerde interviews als de primaire methode voor het verzamelen van gegevens (Taylor, 2005). Aan het begin van ons onderzoek wilden we 12 geïnterviewden werven, gericht op jongvolwassenen (Gen-Z). Vanwege een onvoldoende aantal deelnemers in het algemeen en binnen dit jongere cohort, hebben we ons zoekbereik echter uitgebreid naar alle burgers boven de 18 jaar die in de CVR-dorpen wonen. We verspreidden flyers met een oproep voor deelnemers bij woningen en openbare gemeenschapsplaatsen, zoals bars, restaurants en een lokale supermarkt. Naast flyers is er een oproep voor deelnemers geplaatst op de website van de lokale overheid, krant en WhatsApp-groepschat. Daarnaast namen we contact op met *Windalarm* – een lokale verzetsbeweging die zich verzet tegen de installatie van windmolens – die ons in contact bracht met mogelijke deelnemers. Deze inspanningen resulteerden in 8 interviews, die allemaal in het Nederlands waren.

De interviews zijn opgenomen – met toestemming van de deelnemers – getranscribeerd en daarna vertaald in het Engels. De gegevens zijn geanalyseerd door drie fasen van codering toe te passen (Neuman, 1997). De eerste fase omvatte een open coderingsproces om centrale thema's en abstracte concepten te identificeren. Dit werd gevolgd door axiale codering om belangrijke ideeën en concepten te organiseren op basis van de open codes. Ten slotte leidde selectieve codering tot het toevoegen en reorganiseren van thema's om de drijfveren van acceptatie te identificeren. De verzamelde gegevens werden geanalyseerd met een inductieve benadering (Bloor, 1978). Tijdens het coderen merkten we op dat de meeste van onze deelnemers konden worden beschouwd als niet-accepterend voor het plaatsen van windmolens in het CVR-gebied. De meeste drijfveren kunnen echter niet worden gereduceerd tot simplistisch gedrag, zoals NIMBY, en hebben genuanceerde redeneringen voor niet-acceptatie. De meeste deelnemers zijn bijvoorbeeld wel degelijk bezig met het klimaat en zijn bereid hun leven aan te passen om klimaatverandering te voorkomen. Daarom kunnen de onderliggende drijfveren van mensen voor (non)acceptatie met betrekking tot het bouwen van windmolens in de CVR-dorpen niet worden gecategoriseerd als alleen acceptatie of niet-acceptatie. Om die reden hebben we de drijfveren ingedeeld in drie hoofdcategorieën: 'acceptatie', 'niet-acceptatie' en 'voorwaardelijke acceptatie'. Alle codes die uit het coderingsproces naar voren kwamen, kwamen overeen met het raamwerk van Ruddat (2022). Er waren geen op theorie gebaseerde codes die de transcripties van het interview niet bevatten. Specifieke codes kwamen echter vaker voor dan andere. Dit zal worden uitgewerkt in de bevindingen.

Bevindingen

Tijdens ons onderzoek viel op hoezeer de mogelijke plaatsing van windmolens resoneerde binnen de gemeenschap. Sterke positieve of negatieve attitudes werden weerspiegeld in de meningen van de deelnemers tijdens de interviews en waren ook zichtbaar in de buurten (zie figuur 1)

Figuur 1. Veel huizen en openbare gebouwen in de CVR-dorpen hebben posters op ramen die hun mening geven over het windmolenproject. Linker foto, sticker op de hoofdingang met de tekst: Amsterdam houdt van wind. Rechter foto, een poster op een openbaar gebouw met de tekst: Megawindmolens op het platteland van Noord? Met koeien die het idee uitjouwen.

Zoals vermeld in de methodologie, toonde het onderzoek aan dat de nuance van de drijfveren van mensen voor niet-acceptatie vaak door de deelnemers als verwaarloosd werd ervaren. Uit de interviews blijkt prominent dat burgers zich gereduceerd voelen tot simplistisch NIMBY-gedrag of gezien worden als klimaatontkenners, terwijl ze – naar hun mening – redelijke en genuanceerde argumenten hebben voor niet-acceptatie. De meeste deelnemers zijn betrokken bij het klimaat en zijn bereid hun leven aan te passen om hun impact op het milieu te verminderen. Echter niet ten koste van alles.

"Ik word geframed als een enorme tegenstander, terwijl ik niet tegen windmolens ben. Ik heb gewoon een probleem met de huidige afstand die ze willen inbrengen." (Deelnemer 1)

Zorgen over gezondheidsproblemen zijn een belangrijke bevinding met betrekking tot drijfveren voor niet-acceptatie. Terwijl ze hun zorgen over kwesties uiten, is het opmerkelijk dat deelnemers vaak verwijzen naar wetenschappelijke bronnen die ze hebben gelezen om hun argument te ondersteunen. Dit is in lijn met Aitkin's (2010) argument dat tegenstanders tegen windenergie niet kunnen worden afgedaan als onwetend of verkeerd geïnformeerd. Erkend moet worden dat bezwaarmakers vaak zeer goed geïnformeerd zijn. Daarom moet de veronderstelling dat bekend is wie 'gelijk' heeft, worden losgelaten; in plaats daarvan moet er wel rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat de bezwaarmakers tegen windmolens niet altijd 'fout' zijn. Het gezondheidsprobleem dat mensen zorgen baart is geluidsoverlast, wat kan resulteren in een gebrek aan slaap, stress en concentratie. Meer specifiek zijn ze bezorgd dat deze nadelige effecten nog erger zijn voor kinderen en dat dit deel nog steeds wordt verwaarloosd in overheidsonderzoek.

"Dus ik heb al die studies gelezen en ze allemaal gevolgd. En nou ja, het is gewoon schadelijk voor de ontwikkeling van kleine kinderen. Het is ook schadelijk voor de mens in termen van brom, slagschaduw, gevaarlijk." (Deelnemer 2)

"Ja, dat is wat me het meeste zorgen baart. Het is slapeloosheid. De rust die verstoord is en ja, die geluidsoverlast... ... dingen als hoofdpijn, stress, vermoeidheid, gebrek aan concentratie." (Deelnemer 6)

De transcripties toonden aan dat nabijheid verband houdt met zorgen over gezondheidsproblemen en dus een prominente drijfveer is voor niet-acceptatie. Uit de codering van de interviews blijkt dat de deelnemers zich zorgen maken over hun gezondheid vanwege de afstand van hun huis tot de

'zoekgebieden'. Nabijheid hangt vaak samen met de hoogte van de windturbines. Deelnemers noemen de megawindmolens die te dicht bij huizen worden geplaatst; uit het transcript blijkt echter dat ze allemaal een ander idee hebben van de hoogte van de mogelijk geplaatste molens. Zo vermeldde een deelnemer dat de molens 150m hoog zouden zijn (Deelnemer 6) en een andere 300m (Deelnemer 4). Dit kan worden verklaard door verschillende informatiebronnen en de niet-universele informatievoorziening van de overheid. Zelfs deelnemers die als supporters worden gecategoriseerd, zijn kritisch over de nabijheid vanwege de zorgen over gezondheidsproblemen.

De twee concepten van vertrouwen en eerlijkheid zijn andere belangrijke drijfveren voor niet-acceptatie. Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste deelnemers wantrouwend stonden tegenover de gemeente Amsterdam. De procedurele eerlijkheid is van grote invloed op dit wantrouwen. Velen vonden dat de gemeente niet of fout communiceerde over de plannen voor het plaatsen van windturbines. Dit leidde tot een gevoel van genegeerd te worden door tal van deelnemers.

"... het is heel cliché. Ja, maar ik voel me echt niet gehoord. Niet echt. Nee, dit is, dit ding over die windmolens hier is zo'n grote schertsvertoning. Dat je de hele tijd kan deelnemen aan workshops, met de... ... we hebben er al zoveel tijd in gestoken en we voelen ons niet gehoord. Nou, dat is best heftig. Dat heb ik nog nooit meegemaakt." (Deelnemer 3)

"Er wordt gedaan alsof er participatie is en dat mensen en bewoners betrokken zijn en dat er naar de bewoners wordt geluisterd. Maar dat is absoluut niet het geval." (Deelnemer 6)

Bovendien werden de mogelijkheden om deel te nemen die de overheid bood vaak gezien als een manier om het project ten koste van alles door te duwen. Initiatieven zoals enquêtes werden gezien als manipulatief en gezien als een instrument om publieke steun te tonen met suggestieve vragen.

"Dat waren behoorlijk suggestieve vragen, toch? Dus eigenlijk, met een aantal vragen, wilde je iets beantwoorden, dat kon je niet, hè? Zo was het, het was al behoorlijk in een bepaalde richting gedrukt. En je merkt gewoon heel duidelijk dat politici dit willen. En dat ze eigenlijk doorgaan, dat ze steun zoeken, en burgerparticipatie, maar dat ze het er gewoon doorheen proberen te rammen" (Deelnemer 4)

"... er is hier een soort buurtenquête geweest, alleen zag ik dat meer als een pleister om het allemaal wat politieker te verkopen." (Deelnemer 8)

Daarom zijn de twee concepten sterk met elkaar verbonden. Het gevoel van een oneerlijk proces leidde tot wantrouwen jegens de overheid, wat resulteerde als een drijfveer voor niet-acceptatie. Het is echter lastig om te stellen dat meer vertrouwen en eerlijkheid tot meer acceptatie zouden leiden, omdat zorgen over gezondheid nog steeds de overhand zouden hebben. Dit wantrouwen in de politiek zie je ook bij voorstanders van het plaatsen van windmolens; maar, integendeel, dit is voor hen te wijten aan hun overtuiging dat klimaatverandering niet snel genoeg wordt bestreden. De transcripties laten zien dat wanneer wetenschappelijk kan worden bewezen dat plaatsing niet zal leiden tot gezondheidsproblemen, het zal kunnen leiden tot voorwaardelijke acceptatie. Door dit wantrouwen in de overheid zullen de mensen echter sceptisch zijn over de objectiviteit van dergelijk onderzoek.

De meeste deelnemers deelden hun waardering voor de combinatie van ruimte, rust en natuur in het gebied. Ze zijn gehecht aan de omgeving. Daarom is plaatsverbondenheid ook een belangrijke drijfveer voor niet-acceptatie. Plaatsverbondenheid is sterk gerelateerd aan de aanjager van niet-acceptatie op basis van esthetiek. Uit de transcripties bleek dat veel deelnemers dachten dat de – in hun woorden – gigantische windtribunes niet pasten binnen de authentieke omgeving van de CVR-dorpen (Deelnemer 2). Hoewel sommigen het reduceerden tot horizonvervuiling (deelnemer 8), maakten velen zich ook zorgen over het effect ervan op de natuur en de dieren die daar leven. De transcripties laten echter zien dat esthetiek een ondergeschikte drijfveer is voor niet-acceptatie. De meeste deelnemers zouden voorwaardelijk de plaatsing van windmolens accepteren wanneer andere oorzaken van niet-acceptatie, zoals gezondheidsproblemen, worden overwonnen.

"Ja, maar ik denk dat dat [esthetiek] beheersbaar is. Daar zou ik overheen kunnen komen, maar ik denk dat de gezondheidseffecten gewoon veel erger zijn". (Deelnemer 2)

De resultaten laten zien dat de belangrijkste drijfveer vóór acceptatie het belang van klimaatmitigatie is. Voorstanders deelden hun zorgen over de effecten van windmolens op de omgeving. Ze geloven echter dat de gevolgen van klimaatverandering veel erger zijn. Dit is gebaseerd op hun kennis en ervaring met klimaatveranderingsuitkomsten.

"Maar je kunt ook zeggen dat de nadelen van CO2 ze komen, ze zijn nog intenser en op een nog kortere termijn." (Deelnemer 7)

Terwijl veel andere deelnemers de zorgen over klimaatverandering deelden, functioneert 'klimaatverandering' niet altijd als een drijfveer voor acceptatie. Dit kan worden verklaard met het concept van tweesporendenken. Hoewel de meeste deelnemers zich zorgen maken over problemen die hun leven op korte termijn kunnen beïnvloeden, zoals lawaai, blijft klimaatverandering voor hen een zorg voor de toekomst op de lange termijn. Voor anderen was het niet langer een kwestie van de toekomst op de lange termijn, klimaatangst heeft hun kortetermijndenken aangetast en klimaatactie heeft meer urgentie gekregen dan voor andere deelnemers, wat heeft geleid tot acceptatie van windmolens. (Kok, 2016)

Toen de deelnemers werd gevraagd onder welke voorwaarden zij misschien gunstiger zouden denken over het windmolenproject in hun buurt, waren de resultaten gemengd. Sommigen noemden een afstandsnorm van 10 keer de hoogte van de windmolen, maar ze realiseerden zich dat dit zou betekenen dat er geen windmolens in Amsterdam zouden kunnen zijn, gezien de beperkte hoeveelheid beschikbare ruimte. De deelnemers hadden gedetailleerde alternatieve plannen voor hernieuwbare energie, meestal gericht op zonne-energie of offshore wind. Een terugkerend thema waarover de meningen verschilden, was het verdienen van geld aan de windmolens door middel van financiële coöperaties. Terwijl sommigen schoorvoetend zeiden dat als deze windmolens hen werden opgedrongen, ze er in ieder geval zelf van wilden profiteren. Anderen hielden niet van deze manier van denken en vermeldden dat geld de negatieve gezondheidseffecten niet zou oplossen. Voor zover het een onderdeel is van 'procesrechtvaardigheid' waren 'coöperaties' dus geen duidelijke aanjager van voorwaardelijke acceptatie. Dit komt overeen met literatuur waarin de resultaten ook gemengd zijn (Leer Jørgensen et al., 2020).

Aanbevelingen

Dit onderzoek heeft als doel om vanuit een sociologisch perspectief inzicht te krijgen in de onderliggende drijfveren van (non)acceptatie met betrekking tot de bouw van windmolens in de CVR-dorpen. Daarom zullen deze aanbevelingen geen advies inhouden over hoe publieke steun voor dit project kan worden verkregen. Uit dit onderzoek bleek dat veel deelnemers vonden dat de nuance meer in de discussie moest worden meegenomen. In combinatie met een gevoel van oneerlijk proces leidde dit tot veel wantrouwen in de gemeente; voor- en tegenstanders waardeerden echter de neutrale houding van de Centrale Dorpsraad. Daarom raden we aan om vooral te focussen op het herstellen van dit vertrouwen. Toch blijkt uit onderzoek dat wanneer het vertrouwen wordt gebroken, het heel lang duurt om het terug te winnen (Ollé & Sorribas-Navarro, 2018). Er moeten echter inspanningen worden geleverd.

Dit kan worden bereikt door uniforme, homogene informatievoorziening. Bijvoorbeeld om een duidelijk overzicht te geven met een tijdlijn van wat er tot nu toe is gebeurd en de toekomstplannen. Zoals vermeld in de bevindingen, tonen mensen gedeelde meningen over (non)acceptatie van windmolens, maar op basis van andere informatiebronnen - bijvoorbeeld de verschillende ideeën over de hoogte van de mogelijk geplaatste molens. Daarbij moeten echter alle betrokken belanghebbenden met deze informatie worden benaderd. Een van de deelnemers noemde bijvoorbeeld het vertalen van belangrijke informatie in het Turks en Marokkaans, omdat veel van de getroffen burgers in Amsterdam Noord alleen deze taal spreken.

Een ander aspect van het herstellen van dit vertrouwen is participatie. Het is echter van vitaal belang dat er daadwerkelijk wordt deelgenomen door zowel voor- als tegenstanders met een tweerichtingsdialoog. Participatie kan geen 'vertrouwen' opbouwen in de relatie tussen de CVR-gemeenschap en de ontwikkelaar/gemeente als de participatie is gebaseerd op de intentie om zorgen over het plaatsen van windmolens weg te nemen in plaats van aan te pakken (Aitken, 2010). Daarom is het cruciaal dat deze participatie objectief is en dat deelnemers goed geïnformeerd worden over de mogelijke voor- en nadelen van het plaatsen van windmolens. Bovendien is het van het grootste belang dat áls er een opiniepeiling wordt gehouden, dat dit gebeurt met als doel een dialoog met de bewoners tot stand te brengen. De complexiteit van hun meningen en de moeilijkheid van de positie waarin ze worden geplaatst moeten worden erkend in de manier waarop de peiling wordt uitgevoerd en in voldoende diepgang van de vragen. We raden bijvoorbeeld ten eerste af om binaire vragen te stellen (d.w.z. "ja of nee" -vragen). Leidende vragen kunnen het resterende vertrouwen van deze mensen verder breken of hen gelijk geven in hun wantrouwen (Aitken, 2016). Houd er rekening mee dat opiniepeilingen nooit echt publieke opinies kunnen vastleggen, omdat 'publieke opinies niet stabiel zijn, maar zich eerder aanpassen en veranderen in relatie tot gebeurtenissen of veranderende situaties.' (Aitken, 2016: 1835) Dus als de Centrale Dorpsraad een peiling wil doen om de houding van de bewoners in hun buurt te testen, denk dan heel kritisch na over 'wie de peilingen heeft laten uitvoeren, hoe en wanneer ze zijn uitgevoerd, hoe de steekproeven zijn geselecteerd, hoe de vragen zijn geleverd of hoe en door wie de antwoorden zijn geanalyseerd' (Aitken, 2016: 1835.) Omdat het vertrouwen van onze deelnemers laag is, zullen de resultaten van nieuwe opiniepeilingen onder de loep worden genomen en kunnen ze alleen worden geaccepteerd als aan al deze zorgen is voldaan.

Met betrekking tot het onderzoeken van Gen-Z, raden we aan om de sneeuwbalmethode te gebruiken om deelnemers te verzamelen via mensen die al deel uitmaken van deze gemeenschap, sociale media kunnen een interessant hulpmiddel zijn. Focussen op Gen-Z heeft echter een kans om een negatieve invloed te hebben op het vertrouwen van andere bewoners, omdat het kan worden gezien als een poging om het onderzoek een positievere houding ten opzichte van windmolens te laten weerspiegelen, zelfs als de windmolenacceptatie van Gen-Z misschien niet noodzakelijkerwijs hoger is dan die van andere mensen (Duffy, 2021). Daarom raden we aan om, als Gen-Z verder wordt onderzocht, de redenen om dit te doen duidelijk worden gecommuniceerd naar de bewoners.

Tot slot is dit onderzoek te beperkt om harde conclusies te trekken over de publieke opinie van de CVR-dorpen met betrekking tot de bouw van windmolens – zie het beperkingsgedeelte. Daarom zouden we deze resultaten niet aanbevelen als representatief voor de meerderheid van de meningen van de bewoner, maar als uitgangspunt voor verder onderzoek. Verder onderzoek moet ingaan op hoe dit vertrouwen kan worden hersteld en hoe een goede participatie binnen het CVR-gebied eruit zou moeten zien.

Beperkingen

Om te beginnen is, zoals hierboven vermeld, de onderzoekssteekproef te klein om inzicht te geven in de publieke opinie van het hele CVR-gebied. Het beperkte tijdsbestek waarin gegevens zijn verzameld, kan niet voldoende het volledige scala aan ervaringen of perspectieven op het bestudeerde onderwerp weergeven. Bovendien kunnen de meeste van onze deelnemers – 7 van de 8 – worden beschouwd als tegenstanders met betrekking tot het windmolenproject. Dit kan leiden tot een selectiebias, omdat de meeste deelnemers direct of indirect via de lokale verzetsbeweging *Windalarm* in contact kwamen met het onderzoek. Tegenstanders van het plaatsen van windmolens kunnen dus oververtegenwoordigd zijn in onze onderzoekssteekproef in vergelijking met de gemeenschap als geheel. Dit is ook de reden waarom de drijfveren voor acceptatie zelden worden genoemd in dit onderzoek. Niettemin laat dit onderzoek vanwege deze potentiële vooringenomenheid goede inzichten zien van de drijfveren van niet-acceptatie van burgers die duidelijk tegen het plaatsen van molens in het gebied zijn.

Om deze beperkingen in verder onderzoek te overwinnen, kan een langer tijdsbestek voor gegevensverzameling worden geïmplementeerd om een uitgebreider begrip van het onderwerp te bieden. Bovendien zou verder onderzoek een grotere steekproef van deelnemers uit de CVR-dorpen

moeten omvatten. Dit kan bereikt met meerdere methoden voor gegevensverzameling. Naast interviews kunnen methoden zoals enquêtes en observaties de bevindingen trianguleren en de robuustheid van het onderzoek vergroten. Een sneeuwbalmethode kan leiden tot een meer diverse steekproef van deelnemers - zowel voor- als tegenstanders. Dit zou betere inzichten geven in de publieke opinie als geheel en mogelijk meer inzicht geven in de onderliggende drijfveren voor acceptatie.

Literatuur

- Aitken, M. (2010). Why we still don't understand the social aspects of wind power: A critique of key assumptions within the literature. *Energy policy*, 38(4), 1834-1841.
- Bloor, M. (1978). *On the Analysis of Observational Data: A Discussion of the Worth and Uses of Inductive Techniques and Respondent Validation*. *Sociology*, 12(3), 545-552.
<https://doi.org/10.1177/003803857801200307>
- Centrale Dorpenraad, Windmolens/RES. (2021, 22 juni). Centrale Dorpenraad Landelijk Amsterdam-Noord. Geraadpleegd op 12 december 2022, van
<https://www.centraledorpenraad.nl/landelijk-noord/windmolens>
- Cook, J. (2016) Young adults' hopes for the long-term future: from re-enchantment with technology to faith in humanity. *Journal of Youth Studies* 19(4):517-532.
- Devine-Wright, P. (2005). Beyond NIMBYism: towards an integrated framework for understanding public perceptions of wind energy. 8, 125-139. Retrieved from
<https://doi.org/10.1002/we.124>
- Duffy, B. (2021). Who cares about climate change? Attitudes across the generations [Slide show]. King's College London.
<https://www.kcl.ac.uk/policy-institute/assets/who-cares-about-climate-change.pdf>
- Harper, M. A. (2019). Onshore wind and the likelihood of planning acceptance: Learning from a Great Britain context. *Energy Policy*, 954-966. Retrieved from
<https://doi.org/10.1016/j.enpol.2019.01.002>, 2019.
- Johansen, K. (2019). Local support for renewable energy technologies? Attitudes towards local near-shore wind farms among second home owners and permanent area residents on the Danish coast. *Energy Policy*, 132, 691-701. doi:ISSN 0301-4215
- Jones, C. R., & Eiser, J. R. (2009). Identifying predictors of attitudes towards local onshore wind development with reference to an English case study. *Energy policy*, 37(11), 4604- 4614.
- Neuman, W.L. (1997) *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (Needham Heights, Allyn and Bacon).
- Leer Jørgensen, M., Anker, H. T., & Lassen, J. (2020). Distributive fairness and local acceptance of wind turbines: The role of compensation schemes. *Energy Policy*, 138, 111294.
<https://doi.org/10.1016/j.enpol.2020.111294>
- Liebe, U & Dobers, G.M. (2019). Decomposing public support for energy policy: What drives acceptance of and intentions to protest against renewable energy expansion in Germany? *Energy Research & Social Science*, 247-260. Retrieved from
<https://doi.org/10.1016/j.erss.2018.09.004>.
- Risjord, M. (2014). *Philosophy of Social Science: A Contemporary Introduction* (1st ed.). Routledge. P. 58. <https://doi.org/10.4324/9780203802540>
- Ruddat, M. (2022). Acceptance of wind energy—Theoretical concepts, empirical drivers and some open questions. *Wind Energy Science Discussions*, 1-21.
- Schumacher, F. K. (2019). Public acceptance of renewable energies and energy autonomy: A comparative study in the French, German and Swiss Upper Rhine region. *Energy Policy*, 315-332. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2018.11.032>
- Solé-Ollé, A., & Sorribas-Navarro, P. (2018). Trust no more? On the lasting effects of corruption scandals. *European Journal of Political Economy*, 55, 185-203.
<https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2017.12.003>
- Wolsink, M. (2000). Wind power and the NIMBY-myth: institutional capacity and the limited significance of public support. *Renewable Energy*, 21(1), 49-64.
[https://doi.org/10.1016/S0960-1481\(99\)00130-5](https://doi.org/10.1016/S0960-1481(99)00130-5)
- Wüstenhagen, R. W. (2007). Social acceptance of renewable energy innovation: An introduction to

the concept. *Energy Policy*, 35, 2683–2691.